

28 Οκτωβρίου 1940: Όταν οι ήρωες γίνονται άνθρωποι

της Χριστιάννας Λούπα (26-10-05)

65 χρόνια από την κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου κι οι πρωταγωνιστές του έπους λιγοστεύουν σιγά σιγά. Φεύγουν από κοντά μας. Κι οι μνήμες ξεθωριάζουν. Όμως, όσα χρόνια κι αν περάσουν οι ήρωες - οι απλοί κι ασήμαντοι εκείνοι άνθρωποι που χωρίς να το ξέρουν έγραψαν Ιστορία - είναι αθάνατοι κι είναι στο χέρι μας να τους κρατήσουμε βαθιά μέσα στην καρδιά μας. Το τι έγινε τότε λίγο πολύ όλοι το γνωρίζουμε. Πίσω, ωστόσο, από τους παιάνες και τους διθυράμβους υπάρχει και μια άλλη πλευρά, λιγότερο γνωστή και περισσότερο ανθρώπινη. Ας μου επιτραπεί να παραθέσω ένα απόσπασμα από το βιβλίο μου «Μετά την Καταστροφή, Σμύρνη – Κατοχή», προκειμένου να καταλάβετε τι εννοώ.

«Πράγματι, στα μέσα του Νοέμβρη, οι πρώτοι τραυματίες αρχίζουν να καταφθάνουν στην Αθήνα. Οι πιο σοβαρές περιπτώσεις, όπου υπήρχε δυνατότητα, με στρατιωτικά αεροπλάνα. Οι υπόλοιποι με τρένα. Η υποδοχή που τους επιφύλασσε ο κόσμος ήταν πραγματικά συγκινητική. Ακόμα όμως πιο συγκινητική ήταν η εικόνα των φορείων που έβγαιναν ένα ένα από τα βαγόνια του τρένου, στον σταθμό Λαρίσης, πλαισιωμένα από τις νοσοκόμες του Ερυθρού Σταυρού, που έδιναν κι αυτές την μάχη τους στην πρώτη γραμμή.

Χριστέ μου! Πώς έφυγαν και πώς γύρισαν! Αυτοί ήταν που λίγες μέρες πριν έφευγαν για το μέτωπο «με το χαμόγελο στα χείλη» και τώρα να 'τοι... Τυλιγμένοι πάνω στα φορεία με στρατιωτικές κουβέρτες, κάτωχροι, ταλαιπωρημένοι, άρρωστοι, να καίνε από τον πυρετό. Οι στρατιώτες με τα πελιδνά πρόσωπα και τα θλιμμένα μάτια. Μπορούσαμε να καταλάβουμε πως, σε μερικά φορεία, ενώ τα πόδια θα έπρεπε να σχηματίζουν δύο βουναλάκια κάτω από την κουβέρτα, σχημάτιζαν μόνο ένα...

Ο Θεμιστοκλής κι εγώ ήμασταν ανάμεσα στο πλήθος που, κραδαίνοντας ελληνικές σημαίες και τραγουδώντας τον εθνικό ύμνο, αποθέωνε τους τραυματίες. Είχε διαδοθεί η πληροφορία της άφιξης του πρώτου τρένου από το μέτωπο κι ο κόσμος έτρεξε αυθόρμητα, γεμάτος ενθουσιασμό. Άλλοι περίμεναν δικούς τους ανθρώπους, άλλοι όχι. Έτσι κι αλλιώς, όλοι οι στρατιώτες τότε ήταν «δικοί μας» άνθρωποι.

Από τον Σταθμό Λαρίσης οι τραυματίες μεταφέρονταν στον Ερυθρό Σταυρό ή στο Αρσάκειο του Ψυχικού, που είχε μετατραπεί σε νοσοκομείο. Πολλές σχολές, εξ άλλου, σχολεία και ξενοδοχεία όπως του Απέργη, το Παλλάς και το Σεσίλ στην Κηφισιά, είχαν μετατραπεί σε νοσοκομεία κρυοπαγημάτων. Πενήντα καινούρια νοσοκομεία δημιουργήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο, προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες των παγοπλήκτων.

Σε όλο το μήκος της διαδρομής ήταν παραταγμένη η κοσμοπλημμύρα με τις σημαίες και τις ζητωκραυγές: «Τιμή και δόξα στους ήρωες»...

...Πριν ένα μήνα ξεκίνησαν για την πραγμάτωση των μεγάλων τους ιδανικών. Πόσο περήφανοι ένιωθαν οι «ήρωες»! Γελούσαν, παραληρούσαν από ενθουσιασμό. Όλοι τούς έδειχναν, τούς θαύμαζαν, τους «ήρωες». Μα σαν έφτασαν στον τόπο της θυσίας, πλήθος θύματα ολόγυρα και το χαμόγελο έσβηνε λίγο λίγο από τα χείλη. Ναι, τότε ο καθένας έδειξε ποιος στ' αλήθεια είναι. Πόσο λίγο ήξερε τον εαυτό του και τους άλλους γύρω του! Εκεί, στο τεράστιο σφαγείο με τους βωμούς της θυσίας, είδε ανθρώπους να σέρνονται ανήμποροι, με ανοιγμένες κοιλιές. Είδε λιωμένα κεφάλια κι αίματα χυμένα με οργή, σαν ένα πλήθος παιδιά με κόκκινα ρούχα που κυνηγούν μια μπάλα. Είδε ιδανικά να γκρεμίζονται συθέμελα και να παρασέρνονται από τη λάβα. Είδε «ήρωες» μεγάλους και τρανούς να μικραίνουν πολύ και να γίνονται άνθρωποι κι ανθρωπάκια. Είδε προσώπεια να πέφτουν και να καταπατιούνται αλύπητα. Είδε σκισμένα λάβαρα και ποδοπατημένες σημαίες, σαν την καταρρακωμένη καρδιά του. Είδε τη σκιά του θανάτου ν' απλώνεται πάνω από τα πεδία των μαχών και να στρατολογεί ψυχές Ελλήνων και Ιταλών χωρίς καμία

απολύτως διάκριση. Κι όσο οι μέρες περνούσαν τόσο οι «ήρωες» λιγόστευαν και λιγόστευαν...

Κανένα μάτι δεν έμεινε στεγνό με το θέαμα. Όσο κι αν προσπαθούσα να κάνω τη γενναία, ένας κόμπος μ' έπνιγε συνέχεια στο λαιμό και τα μάτια μου δεν σταμάτησαν να τρέχουν. Ήμασταν στην αρχή της Σταδίου. Ανάμεσα στα αλαλάζοντα πλήθη, τα νοσοκομειακά αυτοκίνητα, το ένα πίσω από το άλλο, άνοιγαν δρόμο, σχηματίζοντας πομπή. Ο κόσμος είχε κολλήσει επάνω στα οχήματα, προσπαθούσε να δει μέσα, πέταγε λουλούδια, ήθελε να τους αγγίξει, να τους αγκαλιάσει. Κι όμως, εκεί μέσα εκείνοι αργοπεθαίνανε...

Παρ' όλο τον ενθουσιασμό και τις ζητωκραυγές, που οπωσδήποτε ήταν ο ελάχιστος φόρος τιμής που μπορούσαμε να αποτίσουμε σ' εκείνα τα παλικάρια, η πομπή έμοιαζε να ξεχειλίζει από θλίψη, σαν νεκρώσιμη ακολουθία. Ντρεπόμουν για τις σκέψεις μου, τη στιγμή που ο περίγυρός μου ξεχείλιζε από χαρά, μα λυπόμουν τόσο! Σπάραζε η καρδιά μου σαν φανταζόμουν πως θα μπορούσε εκεί μέσα να είναι το παιδί μου, ο αδερφός μου ή ο άντρας μου. Ένα μεγάλο ερωτηματικό βασάνιζε την ψυχή μου: Γιατί τόσο αίμα; ΓΙΑΤΙ; Τα υψηλά ιδεώδη και οι μεγάλες ιδέες, έτσι κι αλλιώς, παραμένουν ανενεργά χωρίς την ανθρώπινη ζωή.

Αργά προχωρούσε η πομπή, τα νοσοκομειακά αυτοκίνητα πανομοιότυπα. Εμείς αποθεώναμε κι εκεί μέσα υπήρχαν άνθρωποι σακατεμένοι, ακρωτηριασμένοι, ετοιμοθάνατοι, ανίσθητοι και πεθαμένοι, μέσα στη δυσσομία της γάγγραινας και την πνιγηρή μυρωδιά του αίματος από τις ανοιχτές πληγές. Τόσο ήμουν συγκινημένη, που ούτε ένα «ζήτω» δεν μπόρεσα ν' αρθρώσω, ούτε το «Κορόϊδο Μουσσολίνι» να τραγουδήσω. Το μόνο που έκανα ήταν να σκουπίζω τα μάτια μου με το ένα χέρι και να κρατάω τη σημαία με το άλλο. Εγώ, που τόσα είχαν δει τα μάτια μου...»